

Evenimentul Zilei – 5 mai 2010

Un alfabet al moralității. Amintirea Monicăi Lovinescu

S-au împlinit doi ani de la trecerea în lumea celor drepti a celei care a fost vocea speranței și demnității românești vreme de decenii.

Pledoaria Monicăi Lovinescu și a lui Virgil Ierunca pentru verticalitate, refuzul compromisurilor ignobile, susținerea valorilor democratice împotriva colectivismelor oarbe, a șovinismelor agresive și a extremismelor de orice culoare, insistența pe necesitatea clarificărilor morale, iată câteva repere statornice dintr-o moștenire ce se cere cultivată cu statornic respect.

Sper ca într-un viitor apropiat IICCMER să capete (și oficial) numele acestei emblematiche intelectuale critice. Lucru firesc care ar însemna recunoașterea unei opere echivalentă cu ceea ce a fost revista exilului polonez, „Kultura”.

Dacă noi am știut în țară de ideile și acțiunile disidenților din Europa de Est, a fost în primul rând datorită emisiunilor ei. Grație „Tezelor și antitezelor la Paris”, ajunse la noi pe unde scurte, ascultătorii din România deveneau sincroni cu dinamismul antitotalitar, cu temele și textele fundamentale ale anticomunismului civic-liberal.

Aș mai spune că nimeni nu a veștejit mai convingător obsesiile fascistoid-staliniste ale ideologiei protocroniste cu ai săi trâm bițași în misiune de partid. Monica Lovinescu a fost o membră activă a Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România (au scris și au vorbit de spre acest lucru Mihnea Berindei, N. Manolescu și Șerban Cristovici).

„Introducerea” raportului acestei comisii face referințe directe la opera Monicăi Lovinescu, care ne-a îngăduit să folosim absolut orice rând al ei în scopul redactării documentului final. Conceptual, Raportul se inspiră din perspectiva arendtiană asupra totalitarismului, deci aceea pe care a analizat-o și dezvoltat-o în opera ei Monica Lovinescu.

Trebuie spus că admirația Monicăi Lovinescu pentru Hannah Arendt a premers cu decenii actuala vogă și microindustria academică pe subiect. Pentru că ideile ei, scrierile deopotrivă erudite și accesibile, incitante și profunde, propun o agendă de cercetare a despotismului ideocratic și de salvagardare a memoriei consonantă cu a instituțiilor similare din Germania (unde există Institutul „Hannah Arendt” de la Dresda), Polonia (Institutul pentru Memoria Națională), Cehia, Slovacia, Ungaria (Institutul „1956”), Estonia, Lituania etc.

Avem astăzi în România o școală de reflecție ce se inspiră din pedagogia libertății clădită și apărată de Monica Lovinescu și Virgil Ierunca. Una care se opune experimentelor și recidivelor totalitare, destramă minciunile proferate de partizanii barocului fascisto-comunist și înțelege istoria comunismului, asemenea celei a fascismului, ca pe un exercițiu de de-normalizare. Statul totalitar, fascist și comunist, a fost unul de nedrept (Unrechts staat).

„Normalitatea” totalitară, întemeiată pe distrugerea și falsificarea valorilor tradiționale, pe supraveghere generalizată, minciună, suspiciune, cenzură, autocenzură, amnezie și delațiune, pe prigonirea spiritului critic, a fost una anormală.

Istoria sfâșiată a continentului european în veacul lagărelor de concentrare, traumele legate de cele două catastrofe (fascismul și comunismul), rănilor încă deschise, necesitatea unei terapii întemeiată pe solidaritate anamnetică, refuzul unei uitări menită să arunce supliciul în derizoriu, abdicările, dar și momentele de onoare ale intelectualilor din statele comunizate, sunt tot atâtea motive ce apar constant în eseurile gânditoarei exilată la Paris.

La fel, obligația de a ne sustrage narcisismelor auto-glorificatoare, aroganței provinciale, abuliei etice, promiscuității insolente care șterge linia de demarcație dintre decentă și ticăloșie.

Acum aproape doi ani, Horia Patapievici și cu subsemnatul, sustinuți de Sorin Ilieșiu, i-am propus primarului Capitalei, Sorin Oprescu, ca trei străzi din Cartierul Primăverii să poarte numele Monicăi Lovinescu, al lui Virgil Ierunca și al lui Aleksandr Soljenițân. Este vorba de Bulevardul Primăverii și străzile Herăstrău și Heleșteului. O zonă în care există încă strada Maxim Gorki, cinstindu-l pe fondatorul realismului socialist, pe cel care a justificat și preamărit Belomorkanalul, deci Gulagul. Propunerea noastră a fost ignorată.

Aș aminti că președintele Traian Băsescu a pus la dispoziție aeronava prezidențială pentru aducerea în țară a rămășițelor pământești ale Monicăi Lovinescu și ale lui Virgil Ierunca. La aeroportul Otopeni, a avut loc o ceremonie cu prezentarea gărzii de onoare.

Vladimir Tismăneanu

<http://www.evz.ro/detalii/stiri/senatul-evz-un-alfabet-al-moralitatii-amintirea-monica-lovinescu-893436.html>